

Machiavelli: Bør fyrsten være elsket eller frygtet?

5 *Niccolo Machiavelli (1469-1527) var han både forsker, forfatter og politiker - bl.a. virkede han som embedsmand og udsending for sin fødeby Firenze. Efter en omvæltning i byen Firenzes styre i 1512 helligede Machiavelli sig helt sit litterære og videnskabelige arbejde, hvilket i 1513 resulterede i hans værk "Fyrsten" (udgivet 1532). Heri gav han gode råd til sin samtids fyrste.*

10 Man må indrømme, at enhver fyrste bør ønske at blive opfattet som mild og ikke som grusom. Alligevel må han passe på, ikke at anvende denne mildhed forkert. [...] En fyrste bør da ikke tage sig af at blive kaldt grusom i folkemunde, når han derved kan bevare enighed og orden mellem sine undersåtter; thi ved at statuere ganske få eksempler vil han vise langt større mildhed end de, der, af alt for stor godhed lader utilbørligheder få frit løb med drab og røverier som resultat. Dette vil sædvanligvis være til skade for hele samfundet, hvorimod de henrettelser, der er beordret af fyrsten, kun rammer enkelte. Af alle fyrster er det især umuligt for den nye fyrste at undgå at blive kaldt grusom, fordi hans herredømme er udsat for mange farer. [...]

15 Ikke desto mindre bør han være langsom til at tro og til at handle, han bør ikke blive bange uden grund og i det hele taget bør han gå så besindigt frem med klogskab og menneskelighed, at han ikke bliver uforsigtig af for stor tillid og ikke ved alt for stor mistro gør sig selv utålelig. Heraf opstår nu spørgsmålet: Er det bedre at være elsket end frygtet, eller omvendt? Svaret må blive, at det ville være bedst at være begge dele; men fordi det er vanskeligt at forene disse to ting, så er det langt sikrere at være frygtet end elsket, hvis man skal være en af delene. Thi almindeligvis må det siges om menneskene, at de er utaknemmelige, ustadige, falske, feje og begærlige; så længe du gør godt imod dem, er de dig inderligt hengivne og vil ofre deres blod og gods og liv, ja deres egne børn, men kun når faren er langt borte; kommer den dig nær, blive de genstridige. Og den fyrste, der helt har fæstet lid til deres løfter og forsømt alle andre forholdsregler, han bukker under. [...] Menneskene er også mindre betænkelige ved at fornærme én, der gør sig elsket, end én, der gør sig frygtet, fordi kærligheden er et bånd, der på grund af menneskenes slethed brydes af egenkærlighedens svageste rørelse, men frygten vedligeholdes ved en angst for straf, der aldrig ophører. Ikke desto mindre må fyrsten gøre sig frygtet på en sådan måde, at, selvom han ikke vinder kærlighed, så dog undgår hadet; thi man kan udmærket samtidig være frygtet og ikke hadet, og han vil altid opnå dette, hvis han skåner sine borgeres og sine undersåtters gods og deres kvinder.

Il Principe, uddrag af kap. 17. Overs. J. C. Barh: *Machiavelli – Fyrsten*, Kbh. (1876). Sprogligt fornyet.